

In Sachsen Lehrer werden. Aus Überzeugung. Stát se učitelem v Sasku. Z přesvědčení.

V květnu letošního roku jsem se zúčastnila semináře pro zájemce o práci učitele ve školách lužickosrbské sídelní oblasti Svobodného státu Sasko. Během semináře se vystřídalo několik řečníků jak ze strany české (pořádající SPL, dále MŠMT, PedF UK, učitelka pracující na sasko-českém gymnáziu v Pirně), tak německé (pořádající Sächsisches Verbindungsbüro [Saská kontaktní kancelář – pozn. red.], Sächsisches Staatsministerium für Kultus [jde o ministerstvo, které je pověřeno otázkami vzdělání a výchovy především základního a středního školství, ale také otázkami náboženství a církevních společenství – pozn. red.]) včetně zástupců lužickosrbských (Domowina). Nastíněna byla velmi špatná personální situace v celém Sasku v souvislosti s dramatickým stárnutím pedagogického sboru a zároveň silnou populační vlnou, která přivádí do škol mnohem větší množství dětí, než jsou schopny pojmout. V lužickosrbské sídelní oblasti je tento efekt požadavkem aktivní znalosti lužické srbštiny ještě umocněn. Cílem semináře proto bylo podnítit zájem českých učitelů o práci především v lužickosrbských školách, s příslibem zajištění ročního intenzivního kurzu lužické srbštiny, tak aby zájemce mohl v lužickosrbsky hovořícím prostředí pokud možno velmi brzy běžně fungovat. Další požadavkem německé strany byla znalost němčiny alespoň na úrovni C1 společného evropského rámce pro jazyky a ukončené pedagogické vzdělání s tím, že s uznáváním diplomů z České republiky nejsou problémy a jde pouze o formální záležitost.

Jsem vystudovaná bohemistka a germanistka s doktorským titulem, lingvistika je mým koníčkem, pedagogické práci se věnuji 15 let. Nejen pro osobní sympatie k lužickosrbské menšině, ale i z touhy posunout se sama dál jsem se do projektu přihlásila.

Postupovala jsem podle zadaných instrukcí, vyplnila potřebné formuláře, odeslala požadované dokumenty, přijela na pohovor. Vše probíhalo hladce, lidé, se kterými jsem se i s rodinou setkávala na školském úřadě, v přidělené škole i jinde, mě nadšeně vítali, skoro se slzou v oku děkovali, že jsem tu, jako by se mnou srbské školství stálo a padalo. Bylo to milé a zároveň motivující. Na práci jsem se těšila. Takže jsem během července narychlo ukončila svoje závazky v České republice a spolu s dětmi se poslední týden v červenci odstěhovala do Lužice. Od srpna pracuji v Lužickosrbské základní škole Michala Hórniky ve Worklecích, kde jsem přidělena jako druhá, respektive třetí učitelka do první třídy.

Zdálo by se, že vše je v nejlepším pořádku. Záhy se ovšem ukázalo, že ne všechny papíry, které jsem v průběhu celého času musela vyplňovat, nechávat ověřovat a překládat za účelem rozesílání na nejrůznější úřady, byly zpracovány správně, bylo tudíž potřeba je doplňovat, opravovat a vyplňovat další. Jednoznačně největší byrokratickou zátěž představují požadavky školského úřadu v Budyšině (Sächsische Bildungsagentur Bautzen) – 114 stránek pouze v první vlně – a v Drážďanech (Sächsische Bildungsagentur Dresden), kde má dojít k ověření a uznání diplomu. Tyto požadavky se v mnohém překrývají, takže daný dokument je třeba zaslat na de facto tentýž úřad dvakrát, protože budyšínská pobočka je podřízena úřadu drážďanskému. A to zcela opomím skutečnost, že ověřování a překládání jsou služby hrazené, jejichž náklady nese sám uchazeč. V mém případě dosahují momentálně několika set eur.

Další rozčarování přišlo v momentě, kdy jsme dospěli k uznávání mého diplomu. Vedle již popsaného papírování mi referentka na školském úřadě zcela lakonicky sdělila, že celý proces může trvat rok i více, že mají hodně žádostí. Nečekala jsem, že to udělají na počkání, ale rok (i víc) je podle mého soudu nehoráznost, obzvlášť vzememe-li v potaz, že Čechy na svou stranu verbuje právě saská strana; my se nedoprošujeme – přišli jsme na žádost o pomoc. Nejde však pouze o princip, ale konkrétně o rozdíl dvou platových tříd a uznatelných let praxe. Rozdíl platu bez diplomu a bez praxe a platu s diplomem a s 15letou praxí činí 2 000 eur. Ale to je úředníkům jedno. Výsledek je s vystudovanou pedagogikou, doktorátem a nezanedbatelnými roky praxe jsem v Sasku platově oceněná stejně jako kterýkoli *seiteneinsteiger*, tedy zájemce z řad nepedagogické veřejnosti o práci učitele, který žádnou odpovídající kvalifikaci v oboru nemá. Abych nebyla smutná, že se tu o mě nestarají, dostala jsem ještě koncem srpna pokyn zúčastnit se tříměsíčního rekvalifikačního kurzu právě pro *seiteneinsteigery*. K tomuto programu se saská strana uchýlila ve snaze vyřešit zoufalý nedostatek pedagogů aspoň nějakými rychlokaškami. Zdá se vám to poněkud scestné pro kvalifikovanou učitelku? Nevadí, odpovědným úředníkům nejspíše stačí, že mohli vykázat alespoň nějakou činnost. Po mém důrazném ohrazení se proti tomuto kurzu jsme se s pověřencem pro lužickosrbské školy domluvili na semináři saského školského práva.

V celé záležitosti s diplomem je zarážející ještě jedna věc. Absolvovala jsem v roce 2005, tedy v době, kdy už jsme všichni spolu s diplomem obdrželi tzv. *Diploma supplement*, tedy dodatek, který v angličtině tlumočí český vzdělávací systém, postavení dané fakulty v něm a obsah studia, jehož je předložený diplom dokladem. V záhlaví je přímo uvedeno, že má sloužit usnadnění zaměstnávání absolventů v zahraničí. Jak se zdá, ani to není saská strana ochotna reflektovat. Místo toho požaduje, aby byly ony stránky sestávající způli z grafů a tabulek přeloženy do němčiny.

A kurz lužické srbštiny? Podle původního plánu měl začít po podzimních prázdninách. Jenže brzy se ukázalo, že to nebude tak jednoduché. V letošním školním roce jsem totiž z více důvodů mohla ihned nastoupit jenom já. Školský úřad tedy vyhlásil i na ostatních školách, že je možno kurzu se zúčastnit, aby byl aspoň nějaký rozumný počet frekventantů, avšak zde narazil na nemožnost skloubení docházky do kurzu s výukovou povinností. Takže jsme se nikam nedostali.

V době psaní článku (půlka října, školní rok začal v srpnu) jsou již přes dva týdny odeslány dva e-maily zmocněnci pro srbské školy s dotazem na další průběh projektu a dva e-maily do Drážďan s dotazem ohledně dokumentů potřebných k ověřování diplomu. Obojí zůstává bez odpovědi.

In Sachsen Lehrer werden. Aus Leidenschaft. Stát se učitelem v Sasku. Z vášně.

V tuto chvíli se zdá, že Sasku chybí nejen vášeň, ale i dech. Pozvat do Saska, potažmo Lužice učitele z Čech a doufat, že je spasí, je jistě myšlenka naivní. Avšak pomoc v takové nouzi, v jaké Sasko v tuto chvíli je, by to být mohla, zejména pro Lužické Srby, kteří o udržení svého jazyka a kultury bojují dnes a denně (považte: výuka dnes v Sasku běžně odpadá proto, že není, kdo by se na stupínek postavil; prostě není kde fyzicky brát). Čeští učitelé nejsou o nic méně kvalifikovaní než ti němečtí a často se jim dostává i té vášně pro profesi, kterou si zvolili. I přes známou českou nevlí ke stěhování se za prací by se jistě našlo dost těch, kteří by bariéru hraničních hor překonali. Jenže co s přístupem Saska, v jehož zájmu byl projekt vytvořen a jehož má být beneficiem? Zainteresované strany jako by se zasekly a nevěděly, jak dál. Spíše náhodou než jako výsledek konkrétní cílené osvěty se jim stalo, že mají v Lužici člověka, a teď nevědí, co s ním. Nesvedou zajistit, co slibovali, a vlastně ani nevědí, co a jak by mělo následovat. Takového amatérismu a neserióznosti bych se věru od Německa nenadála.

Pokud se tento stav nezmění a saský odpovědný úředník se bude i nadále chovat povýšeně, arogantně a bez nejmenší snahy podat pomocnou ruku a z košatých slibů při agitaci zůstane jen zlomek, nepohrne se do Svobodného státu Sasko na práci nikdo.

In Sachsen Lehrer werden. Lächerlich. Stát se učitelem v Sasku. Směšné.

Šárka Blažková